

Európai Unió
Európai Szociális
Állam

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 2020

„MUNKAHELYI EGÉSZSÉG ÉS BIZTONSÁG ERŐSÍTÉSE A BÁNYÁSZAT, KŐFEJTÉS ÁGAZATBAN” GINOP-5.3.4-16-2016-00009 PROJEKT

6. Hírlevél 2018. június

Munkavédelmi projekt a bányászat és kőfejtés ágazatban: a pszichoszociális on-line eszköz tanulságai

A GINOP projekt keretében elkészült az un. ágazatspecifikus on-line munkavédelmi eszköz. A „Kockázatértékelés a bányászatban, különös tekintettel a pszichoszociális kockázatokra” önkitöltős és önértékelő kérdőív a projekt alhonlapjáról érhető el.

Mi motiválta a pszichoszociális on-line eszköz kialakítását?

A munkavédelemről szóló (módosított) 1993. évi XCIII. törvény a foglalkozási megbetegedések egyik okaként nevesíti a pszichoszociális tényezőket:

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében a munkáltató köteles figyelembe venni az emberi tényezőt a munkahely kialakításánál, a munkaeszközök és munkafolyamat megválasztásánál, különös tekintettel az egyhangú, kötött ütemű munkavégzés időtartamának mérséklésére, illetve káros hatásának csökkentésére, a munkaidő beosztására, a munkavégzéssel járó *pszichoszociális kockázatok okozta igénybevétel elkerülésére* (54§/d). A munkakörnyezetben lévő kóroki tényezők feltárására szolgáló *munkahigiénés vizsgálatok* között a fizikai, kémiai, biológiai, ergonómiai vizsgálatok mellett találjuk a *pszichoszociális vizsgálatokat* is. (87§ 5/A)

A munkáltató kötelessége:

A munkáltató a kockázatértékelést, a kockázatkezelést és a megelőző intézkedések meghatározását a tevékenység megkezdése előtt, azt *követően indokolt esetben*, de legalább 3 évente köteles elvégezni. (54§/3).

A pszichoszociális on-line eszközt kitöltők jellemzői

A 47 kitöltő között jelentős számban a rakodógépkezelők (18 fő) és az adminisztratív munkatársak szerepeltek (20 fő), továbbá karbantartók (3 fő), aknász (2 fő), nehézgépkészítő, robbanómester, villanyszerelő és géplakatos. A 47 kitöltő között szereplő valamennyi 7 nő adminisztrációs munkakörben dolgozik.

Az átlagéletkor 47 év volt, a legfiatalabb kitöltő 25, a legidősebb 60 éves. A rakodógépkezelők átlagéletkora 50 év körül alakult.

17 fő felsőfokú, 16 fő szakmunkás végzettségű, 9 fő középiskolai végzettségű töltötte ki a kérdőívet. 5 fő általános iskolai végzettséggel rendelkezett, közöttük 2 fő szakképesítéssel is. A felsőfokú (egyetemi, illetve főiskolai) végzettségűek döntő része adminisztratív munkakörben dolgozik, illetve 1 fő aknász.

A 47 fő döntő része (35 fő) házas, illetve élettársával él. 20 fő két gyermeket nevel, 3 fő hármat. 12-12 főne nincs, illetve egy gyermeke van.

A kérdésekre az előre megadott válaszokat a következők szerint értékelhették a kitöltők:

1	egyáltalán nem értek egyet
2	kissé egyetértek
3	többé-kevésbé egyetértek
4	egyetértek
5	teljes mértékben egyetértek

A kérdésekre adott pontszámok alapján (átlag) a válaszok három csoportba sorolhatók:

- 2,5-nél alacsonyabb átlag esetén úgy tűnik nincs probléma – zölddel jelöljük
- 2,5 - 3,5 átlag esetén a probléma már felmerülhet, de nem súlyos – sárgával jelöljük
- 3,5 átlag felett a témakör már problémás, beavatkozásra szorul – pirossal jelöljük

Munkafeladathoz, a munkavégzés körülményeihez kapcsolódó (pszichoszociális) tényezők

Fizikai, mentális, érzelmi megterhelés

Megfigyelés (veszélyek beazonosítása)	A válaszok átlagértéke
Munkám nagy fizikai megterheléssel jár	2,47
A fokozott balesetveszély, a munka veszélyessége (omlás, tűz, robbanás) miatt folyamatosan szorongok	2,11
Munkám nagy koncentrációt igényel	4,17
A munkámat három vagy több műszakban végzem és ez számomra megterhelő	1,90 (16 esetben irreleváns volt ez a veszély)
Szakaszos, folyamatos, folytonos munkarendben dolgozom és ez számomra megterhelő	1,72 (15 esetben irreleváns volt ez a veszély)
A szoros munkarend miatt - úgy érzem - a szükségénél kevesebb a pihenőidőm	2,47
Éjszakai műszakban is dolgozom és ez számomra megterhelő	1,80 (17 esetben irreleváns volt ez a veszély)

Hiányzó munkaerő feladatát is el kell végeznünk, ami megterhelő	2,96
Sokat kell túlórázni, ami számomra megterhelő	2,30
A munkahelyem és a lakás közötti közlekedés számomra megterhelő	1,79
Munkavégzésem összetett, több szakma ismeretére van szükségem	3,91
Csak monoton rutinfeladatokat végzek	2,15
Csak nehéz (koncentrációt és (mentális és/vagy fizikai) erőfeszítést igénylő) feladatokat végzek	2,64
A munkám folytonosan gyors tempót követel meg tőlem	3,38
Változó munkatempót igényel a munkám, az állóidők és feladatok sűrűsödése váltakozik	3,09
A határidők nehezen teljesíthetők, szorongok az időhiány miatt	2,38
A normát nehezen teljesítem, szorongok a normák teljesítése miatt	2,02
Jelentős súlyokat kell kézzel mozgatnom, nehéz terheket kell cipelnem kézben vagy vállon	1,57
Görnyedt (kényszer) testhelyzetben végzett munka (guggolás, térdelés)	1,66
A munkám az átlagosnál nagyobb mértékben veszi igénybe a karomat, kezemet, ujjaimat	2,36
Nem egyértelmű számomra a munkaköröm	1,87
A velem szemben állított munkakövetelmények bizonytalanok (nem egyértelműek)	1,91
Munkafeladataim meghaladják kapacitásomat	2,02
Munkámat nem tartom fontosnak, értelmesnek	1,51
Nincs kedvem munkámat elvégezni	1,77

Munkafeladathoz, a munkavégzés körülményeihez kapcsolódó (pszichoszociális) tényezők

Munkahellyel (munkakörrel) kapcsolatos bizonytalanság

Megfigyelés (veszélyek beazonosítása)	A válaszok átlagértéke
A munkahelyem jövőbeli átszervezésével kapcsolatban nem kapok időben tájékoztatást és felkészítést	2,58 (9 esetben irrelevánsnak ítélték ezt a veszélyt)
Bizonytalannak érzem az állásom, és szorongok a várható leépítések miatt	2,02
Nem érzek elkötelezettséget a cégem iránt	2,00

Munkafeladathoz, a munkavégzés körülményeihez kapcsolódó (pszichoszociális) tényezők

Egyéni motiváció és a vállalati kultúra közötti inkonzisztencia

Megfigyelés (veszélyek beazonosítása)	A válaszok átlagértéke
Nem érzek lehetőséget a fejlődésre, előlépésre a munkahelyemen	2,64 ± 1,42
Túlságosan gyors az egyéni karrierem, nem érzem magam kellőképpen felkészülve	1,81
Nem érzem a támogató munkahelyi légkört	2,81
Nem érzem a munkám iránti elismerést - alacsony a bérem	3,57
Nem érzem a munkám iránti elismerést - nincs jutalmazás a többlet munkáért	3,45
A bérem nem tükrözi a munkám veszélyességét és nehézségét	3,60

Munkahelyi hierarchiában elfoglalt helyhez kapcsolódó tényezők

Hatáskör (kontroll) bizonytalansága

Megfigyelés (veszélyek beazonosítása)	A válaszok átlagértéke
Nem világos (bizonytalan) a munkaszervezetben játszott szerepem	2.17
Bizonytalan és nem konzisztens a felelősség- és hatásköröm	2.00

Munkahelyi hierarchiában elfoglalt helyhez kapcsolódó tényezők

A vezetés minősége - vezető és beosztott közötti konfliktusok

Megfigyelés (veszélyek beazonosítása)	A válaszok átlagértéke
Nincs beleszólásom a munkavégzésem milyenségébe	2,62
Rossz a kapcsolat a főnökkel	2,32
Nem bízok a vezetésben	2,64
A főnököm nem tájékoztat a fontos tervekről, várható változásokról	2,66
Nem érzem a felettesem támogatását	2,55
A munkahelyemen nem kezelnek minden dolgozót egyenlően	3,02

Horizontális - munkatársak közötti - kapcsolatok a munkahelyen

Bányában végzett munka alapfeltételei a munkatársak közötti kooperáció, bizalom, támogatás - ezek hiánya, munkahelyi közösség diszfunkciói

Megfigyelés (veszélyek beazonosítása)	A válaszok átlagértéke
A munkatársaim nem támogatnak a munkavégzés során	1,94
Nincs bizalom a munkatársak között	2,36

Nincs megfelelő kooperáció a munkatársak között	2,47
Munkatársaim zaklatnak	1,34
Munkatársaim nem állnak velem szóba	1,34
Fenyegetésnek vagyok kitéve a munkahelyemen	1,36
Fizikai erőszaknak vagyok kitéve a munkahelyemen	1,28

Munkakörnyezethez kapcsolódó tényezők

A munkavégzés fizikai körülményei

Megfigyelés (veszélyek beazonosítása)	A válaszok átlagértéke
Szélsőséges hőmérsékleten - szélsőséges melegben dolgozok	2,59 (8 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Szélsőséges hőmérsékleten - szélsőséges hidegben dolgozok	2,59 (8 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Munkakörnyezetem poros (robbanásveszélyes lebegő por; sűjtőlég- és szénporrobbanás veszély)	2,73 (10 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Munkakörnyezetem poros (légzőszerveket károsító, szilikózisveszélynek vagyok kitéve)	2,74 (9 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Munkakörnyezetemben magas a páratartalom	1,69 (11 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Munkakörnyezetem zajos	2,85 (7 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Munkakörnyezetemben nincs természetes fény	1,66 (9 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Munkakörnyezetem levegőtlen	1,43 (10 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Munkámat szűk helyen végzem, bezártság érzésem van	1,35 (10 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Munkakörnyezetemben gázok keletkeznek (gázkitörésveszélynek vagyok kitéve)	1,36 (11 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Munkakörnyezetem vizes, homokos, úszóhomok képződése jellemzi	1,37 (12 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Csúszós talajon végzem a munkám	1,87 (9 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Váratlan kőzetomlások fenyegetnek	2,54 (8 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Munkavégzés közben vibrációs ártalom (fűrógép, fejtőkalapács használata) érhet	2,45 (7 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Védőeszközben történő munkavégzés kényelmetlenséget okoz számomra	2,40 (7 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)

Munka-magánélet egyensúly problémái

Családi élet és munkavégzés összehangolásának konfliktusai

Megfigyelés (veszélyek beazonosítása)	A válaszok átlagértéke
Munkarendem (időbeosztásom) és gyermekintézmények nyitva tartása nem felel meg egymásnak	2,09 (14 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Nehezen egyeztettem össze a munkámat és az otthoni ápolási teendőket (pl. beteg	1,71 (13 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)

családtag)	
Napi ingázás (bejárás) során kifáradok, a családommal csak rövid időt tölthetek	1,88 (6 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Heti/havi ingázásom miatt a családi kapcsolataimmal gondok vannak	1,45 (14 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Tartósan külföldön végzett munkám miatt a családi/baráti kapcsolatokkal nehézségeim vannak	1,39 (19 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)
Nem áll rendelkezésre megfelelő közlekedési eszköz megfelelő menetrenddel	1,42 (9 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)

Egyszintenciális problémák

Megfigyelés (veszélyek beazonosítása)	A válaszok átlagértéke
A keresetem nem elegendő a családom ellátására	3,023
Nincs megfelelő lakhatási lehetőségem, amit a munkavégzésem megkövetelne (pl. nappali pihenési lehetőség éjszakai műszak miatt)	1,51
Külföldi, ill. idegen közegben, a lakhelytől távol végzem a munkámat, komfortot nélkülöző (rossz, szegényes lakhatás, rossz étkezés) körülmények között	1,38 (15 fő irrelevánsnak jelölte meg ezt a veszélyt)

Egészségi állapot

Megfigyelés (veszélyek beazonosítása)	A válaszok átlagértéke
Úgy gondolom, hogy egészségi állapotom rossz	2,00
Idegem vagyok, és szorongok	2,19
Rosszul alszom, alvászavaraim vannak	2,11

Összegezve megállapíthatjuk, hogy a következő esetekben kell mind a munkáltatónak, mind a munkavédelmi képviselőnek tüzetesen megvizsgálnia a munkavállalók helyzete javításának lehetőségeit a pszichoszociális veszélyek enyhítése (megszüntetése) érdekében (is):

Mentális megterhelés	
Munkám nagy koncentrációt igényel	4,17
Munkavégzésem összetett, több szakma ismeretére van szükségem	3,91
Egyéni motiváció és a vállalati kultúra közötti inkonzisztencia	
Nem érzem a munkám iránti elismerést - alacsony a bérem	3,57
A bérem nem tükrözi a munkám veszélyességét és nehézségét	3,60

Lehetséges teendők

Beazonosított veszélyforrás	A beazonosított problémákkal kapcsolatban a munkavédelmi képviselő/szakértő részéről felmerülő kérdések	Akcióterv - szociális partnerek részéről
„Munkám nagy koncentrációt igényel”	Betartásra kerül-e a törvényesen járó pihenőidő/munkaközi szünet?	Betartásra kerülnek a törvényes rendelkezések (ill. a kollektív szerződésben foglaltak)
„Munkavégzésem összetett, több szakma ismeretére van szükségem”	Van-e lehetőség újabb (kívánatos/szükséges) képzettség megszerzésére a munka mellett?	Munkahelyen belüli vagy azon kívüli képzés biztosítása (ennek kollektív szerződésbe foglalása)
„Nem érzem a munkám iránti elismerést - alacsony a bérem”	Van-e megfelelő teljesítményértékelés?	Teljesítményértékelés felülvizsgálata (Bérmegállapodás, kollektív szerződés)
„A bérem nem tükrözi a munkám veszélyességét és nehézségét”	Van-e megfelelő teljesítményértékelés?	Teljesítményértékelés felülvizsgálata (Bérmegállapodás, kollektív szerződés)